

BEWAAR HET PAND

Uitgave tot bevordering van de handhaving der oude Gereformeerde beginselen
verschijnt eens in de veertien dagen

KOMMISSIE VAN REDAKTIE:

Ds. G. Blom, Meerkerk; Ds. H. C. van der Ent, Katwijk aan Zee; Ds. R. Kok, Soest; Ds. H. van Leeuwen, Elburg; Ds. D. Slagboom, Barendrecht; Ds. M. C. Tanis, Sliedrecht-Centrum; Ds. M. Vlietstra, Werkendam; J. van Heteren, Sliedrecht-Centrum en Joh. van der Lee, Alphen a.d. Rijn,

REDAKTIE:

Ds. G. Blom, Prinses Marijkeweg 13,
Meerkerk. Telefoon 01837-1357

ADMINISTRATIE:

Joh. van der Lee, Kwartelstraat 74, Alphen aan den Rijn, telef. 01720-73814, postrekening 70.43.50, t.n.v. de administrateur van „Bewaar het Pand” te Alphen aan den Rijn.
Abonnementsprijs f 10,- per jaar. Abonnementsprijs voor de Verenigde Staten en Canada 5 dollar per jaar. Advertenties f 0,25 per mm. Bij kontrakt korting.

MEDITATIE

Als begenadigde kinderen

„Doch de wijsheid is gerechtvaardigd geworden van hare kinderen.”

Matth 11:19b

In de gelijkenis van de spelende kinderen op het marktplein, heeft Jezus gewezen op het ongeloof en de hardnekkigheid van het hem omringende geslacht.

Evenals die eigenzinnige kinderen hebben ze niet geweend en niet gedanst, dat wil zeggen, tot klagen over eigen zonde kwam het niet en tot blijdschap over de zaligheid Gods evenmin. In plaats van de wijsheid Gods te rechtvaardigen, bleef men zijn eigen wijsheid handhaven, die dwaasheid is bij God. Zoals ook nu nog, helaas, zovelen doen.

Maar werpt dan de klaagzang en 't fluitspel des evangelies in 't geheel geen vruchten af?

O, zeker en gewis!

Vruchten zal ze afwerpen.

Blinken zal die zielzaligende vrucht in de harten van het volk, dat uit de waarheid is. Christus Zelf getuigt: „Doch de wijsheid is gerechtvaardigd geworden van hare kinderen.”

Zie, Christus Zelf behoeft het koninkrijk Gods niet te rechtvaardigen, want zij rechtvaardigt zichzelf in het leven van hen, die uit haar geboren worden. Naar de verkiezing der genade, heeft ze toch hare kinderen, in wien zij een vonk van de ware wijsheid ontstoken heeft.

Dat zijn degenen, die uit de waarheid zijn. Dat zijn de armen van geest, die niet gelijk zijn aan de kinderkens op de markten, maar aan de kinderkens, wien geopenbaard is wat voor de wijzen en verstandigen verborgen blijft. Hun wordt in de weg, door Johannes gepredikt, Christus Zelf de wijsheid Gods. Want door de dwaasheid der prediking heeft het Gode behaagd zalig te maken die geloven.

Dat zijn degenen, die als verlorenen in zichzelf, tot God de toevlucht hebben genomen. Die hebben het masker der eigengerechtigheid en valse vroomheid leren afwerpen en stamelen: „O God, wees mij zondaar genadig!” Die hebben met een Petrus leren geloven, dat deze Jezus waarlijk is de Christus, de Zoon des levenden Gods!

Deze hebben Christus als de eeuwige en de **verpersoonlijkte Wijsheid** erkend. Zijn Woord hebben zij gehoord en aangenomen. Zijn Persoon hebben zij erkend als de Gegevene des Vaders, vol van genade en waarheid.

Zie, tot in eeuwigheid zal God Zijn Woord bevestigen: de wijsheid is en zal gerechtvaardigd worden van hare kinderen. Dat zijn diegenen, die God de Heere bearbeit heeft door Zijn Heiligen Geest. Die verbroken zijn onder de klaagzangen der wet en gehoor hebben gegeven aan het lieflijk fluitspel des evangelies.

Door deze hare kinderen wordt de wijsheid **gerechtvaardigd**. Dat wil zeggen: waar die wijsheid tot hen komt, erkennen ze haar en aanvaarden ze haar als zodanig.

De wijsheid wordt dan uit haar kinderen zelf, uit hun leven, uit hun zielsgeluk **gerechtvaardigd**. Zij zijn stille verkondigers. Hun leven is een prediking. Zij zeggen: „De Heere is wijs en goed, barmhartig en genadig; ¹ Heere is groot

van goedertierenheid.”

Als kinderen der wijsheid buigen zij zich onder de waarheid Gods; de veroordelende en behoudende waarheid; zij zijn niet hoog van gevoelen en niet vol van eigendunk; zij **rechtvaardigen** God. Zij vallen aan Gods kant. Zij erkennen: de Heere is recht in al Zijn weg en werk; Zijn doen is rein, Zijn vonnis gans rechtvaardig. Maar ook — o zalige blijdschap welke dan het hart vervult — Gij zijt mild in schuldvergeving, ook voor mij!

Deze kinderen hebben zichzelf niet zoeken te handhaven tegenover Johannes en Jezus, tegenover Gods eis van boete en bekering, maar hebben zichzelf leren verliezen in de bede: „Wees mij, die verbrijzeld ben door Uw oordeel, genadig naar Uwe barmhartigheid! En zij hebben door de barmhartigheden huns Gods, in de bediening des Heiligen Geestes, ontvangen een oog om op Jezus te zien, een voet om tot Jezus te gaan, een hand om Hem aan te nemen, **geloof en vertrouwen** om op Hem te leunen en te steunen, dat Hij de Gewillige en Almachtige is om hen te verlossen en te redden. Ja, zij hebben het met de dichter ervaren:

**Gij hebt, o Heer! in 't dodelijkst tijdsgewricht,
Mijn ziel gered, mijn tranen willen drogen.**

Zo zijn de **begenadigde** kinderen, evenals een verschoppeling als de tollenaar; een verachte als Zacheüs; een geschuwde vrouw als Maria Magdalena.

Hun hart zegt: uit mij onverstand, dwaasheid, eigenzinnigheid, opstandigheid; maar in U, Heere, de wijsheid en de trouw! Uit mij niets anders dan onrecht, maar bij U en uit U, de gerechtigheid. Bij U uitkomsten zelfs tegen de dood. Dan worden stille tranen geschreid in het verborgen voor Gods Aangezicht over hun ellendig bestaan en gesmeekt, om het geloof meer en meer te doen doorbreken in hunne harten, opdat Christus meer en meer gestaltenis verkrijgen moge in hen en Zijne gerechtigheid de hunne zijn mag tot in der eeuwen eeuwigheid.

Zó wordt de wijsheid Gods gerechtvaardigd van hare kinderen! Zó is het kind des Heeren een stille getuige van het werk Zijns Gods, ook verheerlijkt uit vrije genade in hem. Ze hebben geluisterd naar de **klaagzang** en **geweend**; ze hebben geluisterd naar het **fluitspel** en zich **verblijd** in de Heere. Want zij hebben beleefd en doorleefd, wat de dichter heeft gezongen:

**Gods verborgen omgang vinden
Zielen, daar Zijn vrees in woont;
't Heilgeheim wordt aan Zijn vrinden,
Naar Zijn vreëverbond getoond.**

Ds. N. de Jong

HET EVANGELIE VAN CHRISTUS

42

Op het terrein van het geestelijke leven heeft elke daad des mensen een verstrekkende betekenis. En te meer, hebben wij hierop te letten, daar in het behoud van oude vormen, de nieuwe beleving des geloofs niet verkregen, noch behouden kan worden.” En niemand doet nieuwe wijn in oude lederen zakken; anders zo zal de nieuwe wijn de lederen zakken doen bersten, en de wijn zal uitgestort worden en de lederen zakken zullen verderven. Maar nieuwe wijn moet men in nieuwe lederen zakken doen en zij worden beiden **tezamen behouden**.”

VAN DE ADMINISTRATIE

Dankbaar zijn wij hen, die spontaan hun abonnementsgeid voor de 11de jaargang betaalden, doch we zijn niet geheel.... voldaan. Daarom bij deze een vriendelijk verzoek aan hen die nog niet gireerden, het niet langer uit te stellen, maar direct even aan ons verzoek te voldoen. Het zou ons tot blijdschap zijn als niemand achterbleef. Wij wachten belangstellend op Uw reactie. Wij mogen weer met veel dank berichten, dat ontvangen werd aan gitten en overbetalingen f 2.477,—, wel een bewijs van liefde voor „Bewaar het Pand”. Ook mochten wij weer 8 nieuwe abonnees noteren, waardoor de bekendheid van ons blad steeds groter wordt. Dit wekt ons op om met de uitgave door te gaan, wetende dat het in een grote behoefte voorziet.

Wij namen dankbaar kennis van de vele goede wensen, die ons steeds mogen bereiken. Voor de arbeid van Ds. den Butter in Toronto ontvingen wij van J. H. te B. f 100,—. Mevr. D. te S. f 25,—; E. v. 't H. te Z. f 25,—. G. H. v. R. te B. f 25,—. Ook voor dit doel, vragen wij bij de voortduur uw belangstelling.

Adm. „Bewaar het Pand”, Kwartelstraat 74, Alphen aan den Rijn. Giro 70.43.50. v. d. L.

In het godsdienstige leven wordt veeltijds meer geleefd vanuit een oude sleur, dan wel vanuit het nieuwe beginsel der genade, en dat is zo schadelijk voor het geestelijke leven. In een oude sleur staat niet het Woord des Heeren en het doel des Heeren op de voorgrond. En zo was het ook met de besnijdenis. Het was van oudsher een steunen op het bloed der besnijdenis, waardoor de besnijdenis des harten uit het oog verloren werd. Men behield het bloed der besnijdenis waaruit de zekerheid van het ingaan in de hemelse bruiloftszalen geput werd. En al zeide de Heere: „Ik ben uw Man niet en gij zijt Mijn vrouw niet,” door daarin voort te leven, het hielp niet want toch nog leefde men daarin zorgeloos voort, alsof dat de enige en levendige grond der hope was.

En toen de valse apostelen kwamen met de prediking dat de besnijdenis noodzakelijk was voor het ingaan in de hemelse bruiloftszalen, vond dat zo maar heel veel ingang. Het was toch een zichtbaar en tastbaar bewijs waarop het huis der verwachting voor de eeuwigheid gebouwd moest worden, zou het wel zijn.

En zo doet de prediking dat de doop teken en zegel is van verkiezing en wedergeboorte, nog altijd opgeld en wel meer dan dat men denkt, want de doop maakt vele ouders zo gerust want zolang het tegendeel niet bewezen is, dan staat het aandeel hebben aan de geestelijke en eeuwige zegeningen van het verbond vast, en men reist er gerust op door naar de eeuwigheid.

In de verzegeling van Gods beloften door de doop, is een pleitgrond des gebeds, om met **onze** kinderen tot de Heere te komen, om door **Hem** gezegend te worden met de geestelijke en eeuwige zegeningen, die elk kind persoonlijk nodig heeft, om deelgenoot te worden van de eeuwige zaligheid.

Het gaat in het geding met de Galaten, die vasthielden aan het bloed der besnijdenis, in de eerste plaats om de onvoorwaardelijke gehoorzaamheid van het bevel des Heeren. „En Hij zeide tot hen: Gaat heen in de gehele wereld, predikt het Evangelie aan alle creaturen. Die geloofd zal hebben en gedoopt zal zijn, zal zalig worden; maar die niet zal geloofd hebben, zal verdoemd worden.”

In de gehoorzaamheid des geloofs is de wortel des geloofs, het beginsel der genade werkzaam,

door de Geest van Christus. En daarop hebben wij te letten, want van daar gaat het hart uit naar bevel des Heeren, tot eer van de Heere en tot versterking van het geloof. De dichter van psalm 119 overdacht de bevelen des Heeren opdat zijn hart er steeds inniger aan verbonden zou worden.

En dat niet alleen, maar de Galaten maakten zich ook schuldig aan ongehoorzaamheid omtrent de benijdenis. Want men liet zich niet besnijden in gehoorzaamheid aan het oude verbond, maar in gehoorzaamheid aan de valse apostelen, zodat men kwam te scheiden wat door de Heere saamgevoegd was. Door de besnijdenis werd men aan de onderhouding van al de ceremoniële wetten verbonden. En dat werd niet aanvaard, zodat men niet veel meer overhield dan een eigenwillige godsdienst, die door de Heere verwezen werd naar de mollen en vledermuizen, het gedier van het rijk der duisternis.

Het gaat om de zaligheid die Christus heeft verdiend in Zijn lijdelijke en dadelijke gehoorzaamheid aan de Vader. „Hoewel Hij de Zoon was, nochtans gehoorzaamheid geleerd heeft uit hetgeen Hij heeft geleden; en geheiligd zijnde is Hij allen die Hem gehoorzaam zijn een oorzaak der eeuwige zaligheid geworden.”

Bij het gemis van het beginsel der gehoorzaamheid, dat is uit de Geest van Christus, leeft de mens met zijn uitwendige godsdienst nog uit het beginsel der ongehoorzaamheid voort. „Christus is u ijdel geworden, die door de wet gerechtvaardigd wil worden, gij zijt van de genade vervallen.”

Het aannemen van het Evangelie van Christus, is de mens die zijn vertrouwen stelt en blijft stellen op het beginsel van een wettische godsdienst, waardeloos geworden, want Christus is hem ijdel geworden. Hij weet niet wat het is te leven uit de dierbaarheid van de levende Christus. En daar hij door vormelijke en wettische godsdienst gerechtvaardigd wil worden, is hij van de genade vervallen. En daarvan is de mens en niet de Heere de oorzaak. Want de genade des Heeren is die goedheid Gods, waardoor Hij zonder inzicht van des mensen waardigheid hem wel doet. En dat drukt de mens weg met zijn wettische dienstbaarheid. Het moet ons door de onderwijzing des Heeren in de eerste plaats duidelijk worden dat wij alle recht en aanspraak verloren hebben door de zonde. En vanuit dat besef komt het hart tot de vraag: „Is er enig middel waardoor wij deze straf ontgaan mochten en wederom tot genade komen?”

Het is niet mogelijk met een wettische geest vanuit de wortel van eigengerechtigheid, in het geloof tot de genade des Heeren zijn toevlucht te nemen.

Ga dan ook in die godsdienst niet langer voort, want ge komt er mede in een draaikolk. Laat u onderwijzen door de Heere vanuit Zijn Woord, opdat het ons duidelijk mocht worden, dat wij van nature leven onder de heerschappij van zonde, Satan en ongeloof. En dat is een redelijke godsdienst, die ons klaarheid geeft in de redelijkheid van het oordeel, waaraan wij ons door onze moedwillige ongehoorzaamheid onderworpen hebben. Door te letten, bij het licht der Schrift, op onze totale verdorvenheid, moet het in de eerste plaats met een verstandelijke overtuiging bekend worden, dat Gods genade hierin alleen verandering kan brengen door de vernieuwing des harten. „De Heere zegt: Dewijl gij de kennis verworpen hebt, heb Ik u ook verworpen.”

Al zijn wij van de genade vervallen, daarom is het Woord van Gods genade nog niet vervallen. Het is nog vol van genade en barmhartigheid, waardoor het soevereine werk van Gods genade wordt tegengestaan. Het is beneden de waardigheid van de godsdienstige mens uit genade zalig te worden. En dat houdt de mens van de Heere af, hoewel wij alle recht en waardigheid door onze moedwillige ongehoorzaamheid verloren hebben.

En dat is inderdaad een diepe vernedering voor de mens in zijn eigengerechtigheid. Maar een gezegende vernedering voor het aangezicht des Heeren in het stof der verootmoediging te mogen komen. Het was de Farizeeër niet mogelijk te komen in de vernedering des harten, om door de Heere gerechtvaardigd te worden, maar de tollenaar bad: „O God, wees mij zondaar genadig.” En dat wil de Heere ook ons leren. En zie: „Deze ging af gerechtvaardigd in zijn huis.” Maar de Farizeeër deed het zelf en daarop volgt

de allerverschrikkelijkste veroordeling. Wij zijn nog in het heden der genade, opdat de genade van de Heere Jezus ons dierbaar mocht worden. Galaten 5 : 3, 4. R. Kok.

BANDEN EN BINDEN

Naar aanleiding van telefonische en schriftelijke vragen het volgende.

Verschillende abonnees hebben zich al opgegeven voor banden voor de jaargangen 6 tot en met 10 van ons blad. Met een enkele uitzondering hebben zij deze jaargangen bij mij bezorgd of laten bezorgen. Ik hoop dan te zorgen voor het inbinden en de terugzending. De kosten zijn nog niet bekend, maar die hoeven dacht ik geen bezwaar te zijn. In het geval dat men zijn verzameling nog thuis heeft en die alsnog aan mij wil toezenden, dan is daarvoor nog gelegenheid. Ik wil nog een paar weken wachten met het geven van een opdracht aan de binder. In afwachting daarvan is het nog mogelijk zich op te geven voor een band en ook voor het binden. In het laatste geval, dus wanneer men begeert, dat ook voor het binden wordt gezorgd, dient men de verzameling aan mij toe te zenden.

Van deze gelegenheid wil ik gebruik maken om een vriendelijk verzoek te doen. Ik kom een paar nummers tekort van het 20e nummer van de 6e jaargang van ons blad. Mogelijk zijn er die wat nummers bewaard hebben en toch geen complete verzameling hebben. In die gevallen zou ik een beroep op hen willen doen om mij genoemd nummer toe te zenden. Dan ben ik in staat om verzamelingen voor de binder te completeren. Ik zie uit. Bij voorbaat vriendelijk dank.

B.

NAAR DE KATECHISATIE

(186)

HET HEILIG AVONDMAAL (6)

Tot de Gode-welbehagelijke Avondmaalsgang zijn noodzakelijk drie geloofseigenschappen, zoals we reeds opmerkten, namelijk: ZELFMISHAGING, VERTROUWEN en HEILIGMAKING, naar Zondag 30 van onze Heidelbergse.

Over de oprechte zelfmishaging hebben we een en ander trachten op te merken in onze vorige les.

Nu iets over „het vertrouwen”, dat in het zaligmakende geloof werkzaam is en bij het heilig Avondmaal.

We lezen in Zondag 30, antwoord vr. 81, „en nochtans vertrouwen.”

Dit „nochtans” wijst terug op het zelfmishagen vanwege de zonden, door de ware Avondmaalsganger gekend.

Deze ligt voor Gods heilig Aangezicht in het stof der verbrijzeling, diep onwaardig en veroordeeld en daarom niet durft aangaan.

Maar wonderlijk, hij kan anderzijds toch niet wegvlugten. Ja, het is Gods Geest, Die hem doet afzien van zichzelf en doet verstaan, dat hij niets kan meebrengen om Gode waardig te zijn, maar dat dit ook niet behoefte, want op de tafel van de Avondmaalsdis ligt het brood en staat er de beker, als zichtbare tekenen van Christus' offerande, aan het kruis volbracht. Diezelfde Geest laat hierover Zijn licht vallen en beweegt het verslagen hart om dáárop te zien als op enige grond der zaligheid, ja, dáárop zich te verlaten.

Dat „nochtans” is dus niet te verklaren uit de Avondmaalsganger in zichzelf, maar uit wat 's Heeren Geest in het hart bewerkt, namelijk het stille vertrouwen, dat zich richt op de Heere en Zijn beloften.

Zulk één treedt dan toe met de ootmoedige bevestiging: „Heere, tot Wien zullen wij heengaan? Gij hebt de woorden des eeuwigen levens.” Of: „Op Uw woord zal ik het net uitwerpen.”

Nu volgen echter op het „en nochtans vertrouwen” zaken, welke de Avondmaalsganger weer zouden doen terugschrikken om met vrijmoedigheid aan te gaan, namelijk: „dat hun deze (de zonden) om Christus' wille vergeven zijn.” De opmerking kan gedaan worden, dat het Avondmaal dus alleen voor de verzekerde kinderen Gods is, die van de volle verzekerdheid des geloofs mogen getuigen.

Daarbij wijst men dan ook vaak op het Avondmaalsformulier, waarin z.g.n. sprake is van het feit, dat men moet weten, dat zijn zonden vergeven zijn. „Ten andere onderzoekte een iegelijk zijn hart, of hij ook deze gewisse belofte van God gelooft, enz.”

Men diene hier ook weer zeer goed te onderscheiden in wat onze vaders bedoelden. Vaak worden zij verkeerd begrepen. Of men rukt hun zinnen uit het verband met het geheel der zaken.”

Onze vaders verklaren in hun geschriften eerst het **wezen** der zaken, zoals van het zaligmakend geloof, om daarna in te gaan op het **welwezen** ervan. Woorden, die helaas al meer op de achtergrond geraken in onze tijd en hoegenaamd niet meer ter sprake komen.

Onder „het wezen des geloofs” verstonden onze vaders alles, wat tot het oprechte geloof behoort, wat het inhoudt en onder „het welwezen des geloofs” verstond men het geloof in de beoefening van nadere **daden** des geloofs.

Het eigene, de aard van het oprechte geloof is, dat het zich **richt** op zijn **voorwerp**, dat is de Heere, dat is Christus en Zijn enige offerande, dat zijn de beloften Gods, dus alles, wat de **inhoud** van het geloof is. En tot die inhoud der beloften behoort ook de weldaad van de VERGEVING der zonden als vrucht van Christus' verdienste, van Zijn offerande!

Wat nu zijn de **daden** van het geloof, zoals die in de werkzaamheden van de gelovige uitkomen?

We willen niet anders dan eerst Gods Woord opslaan.

Vanzelf kunnen we slechts een enkele greep doen op de vele zaken, welke de **Schrift** **aangeeft** als geloofsdaden. En daarin **onderscheidt** zij daden, die een **toevluchtnemend karakter** dragen en die van een **verzekerde** aard zijn.

Reeds de betekenis van de **twee** woorden, die de Hebreeuwse taal heeft voor het woord „vertrouwen” wijzen hierop. Dat zijn de woorden „**batach**” en „**aman**”. In het woordje „**batach**” ligt de betekenis opgesloten van **TOEVLUCHTNEMEN** en in dat van „**aman**” de betekenis van „**waar en zeker zijn**”, waarvan ook ons woord „**amen**” afkomt en aangeeft.

Het toevluchtnemen des geloofs laat de Schrift uitkomen in een „**begeren**” (psalm 27 : 4); van een „**smeken tot de Heere**” en „**een uitstorten van zijn klacht**” (psalm 142); van een „**komen met geween**” (Jer. 31 : 9a); van een „**vluchten tot de Heere**” („En ik neem mijn toevlucht onder de schaduw Uwer vleugelen.” Psalm 57 : 2m.); van een „**gaan tot de Heere**” („En zij gingen tot Hem”. Lukas 8 : 24); van een „**verbeiden**” van de Heere, „**Onze ziel verbeidt de Heere**” (Psalm 33 : 20); **van een „hopen” op de Heere, „En ik hoop op Zijn Woord**” (psalm 130 : 5); van een „**verwachten**” van de Heere” (Hebr. 11 : 10).

Deze slechts enkele voorbeelden van daden des geloofs zouden we kunnen rekenen tot de daden, welke een **toevluchtnemend karakter** dragen.

Als „**verzekerde**” daden des geloofs kunnen we wijzen op uitspraken van Gods Woord o.m. in Rom. 8 : 38: „Want ik ben verzekerd, dat noch dood noch leven”..... enz.; II Tim 1 : 12: „En ik ben verzekerd, dat Hij machtig is mijn pand, bij Hem weggelegd, te bewaren tot die dag”; „En wij zullen onze harten verzekeren voor Hem.” I Joh. 3 : 19b. „Dit weet ik, dat God met mij is”. Psalm 56 : 10b.

Zo kunnen we ook de daden van het geloof onderscheiden in „**zwakkere**” en „**sterkere**” daden. Als tot de zwakkere daden behoort b.v. het **KLEIN-geloof**, waarvan de Heere Jezus spreekt in Matth. 8 : 26: „Wat zijt gij vreesachtig, gij kleingelovigen?”

Van „**sterkere**” daden vinden we vermeld in Matth. 14 : 29: „En Petrus klom neder van het schip en wandelde op het water, om tot Jezus te komen.” In II Tim. 1 : 12: „Want ik weet, Wien ik geloofd heb.”

In Rom. 4 : 20: „En hij heeft aan de beloftenis Gods niet getwijfeld door ongeloof, maar is gesterkt geweest in het geloof, gevende God de eer.”

Waarin ligt de oorzaak van het onderscheid tussen een meer „**zwak**” en „**sterker**” geloof? Wel, wanneer de Heilige Geest het geloof in het hart werkt door het Evangelie (Zondag 20), dan is dat een **VOLKOMEN** geloof, namelijk als **gave**. Christus zeide tot Zijn discipelen: „Zo gij een geloof had als een mosterdzaad, gij zoudt tot deze moerbeziënboom zeggen: Wordt ontworteld en in de zee geplant! en zij zou u gehoorzaam zijn.” Hier zien we het geloof als „**gave**” (zaad) en haar werkzaamheid of beoefening.

Het geloof als „**gave**” is niet dadelijk een **VOL-**

GROEID geloof. Daarom moet het geloof tot wasdom komen. Zo schrijft de apostel Petrus in zijn tweede brief, vers 18: „Maar wast op in de genade en kennis van onze Heere en Zaligmaker, Jezus Christus.” In deze tekst is wel sprake van „kennis”, maar het geloof houdt toch ook kennis in, zelfs als eerste element in het geloof.

In verband met dit onderscheid van het geloof als gaven en als beoefening, willen we D.V. in een volgende les nog even wijzen op het Avondmaalsformulier, dat spreekt van een „geen volkomen geloof hebben.”

Lezer(es) kent u iets van deze onmisbare eigenschappen van 't zalmakend geloof? Want „zonder geloof is het onmogelijk Gode te behagen”. Dit geldt zowel voor het rechte Godvrezend gebruik van het heilig Avondmaal als voor de grote eeuwigheid! Smeek erom. En u, die geen vreemdeling ervan zijt, maar bestreden wordt of u wel met „echte” geloof bezit, sta naar de „versterking” van het geloof, zoals de Heere die belijft te geven, door Woord en sacrament.

v. L.

DE CHARISMATISCHE BEWEGING EEN ERVARINGSGODSDIENST

2.

De vroegere Pinkstergroepen, wat er ook aan hen mankeerde, hielden steeds vast aan de fundamentele inhoud van de Schrift. Inhoud was voor hen de toetsteen voor gemeenschap en acceptatie. Je moest de juiste leer kennen en geloven, de zondigheid van de mens, de noodzakelijkheid van de wedergeboorte, de verzoening door het bloed van Jezus Christus, enz. Hun grote dwaling was natuurlijk dat ze het spreken in tongen en andere uiterlijke kenmerken als tekenen van geestelijkheid benadrukten. Als je ze niet bezat was je op z'n best een tweede-rangs Christen.

Maar nochtans, ondanks deze ernstige dwaling, heeft God hun zendingsarbeid in landen als Brazilië en Argentinië duidelijk gezegend. Miljoenen Rooms-Katholieken zijn daar van het Rooms-Katholicisme bekeerd.

Maar over de Charismatische beweging kunnen we lang niet zo gunstig oordelen. Generaliserend sprekend kunnen we zeggen dat deze beweging alle nadruk legt op de uiterlijke kenmerken zelf, i.p.v. op de inhoud van de Bijbel. Zij maken b.v. het spreken in tongen tot een voorwaarde voor **gemeenschap en acceptatie**. Met andere woorden, zolang je één van deze kenmerken bezit, word je als één van hen geaccepteerd; dan ben je „in”. De knoop zit natuurlijk hierin: **er zijn vele niet-Christelijke groepen, zoals Boeddhisten en andere Oosterse mystici, die deze uiterlijke kenmerken hebben. Maar evengoed kan elk uiterlijk kenmerk worden nageaapt of vervalst.**

Het gevaar in de Charismatische beweging, zoals ik dat zie, is dat meer en meer de nadruk op de **ervaring** wordt gelegd, sterker dan op de leer. In plaats van iemand te accepteren op grond van wat hij gelooft, hetgeen altijd de Christelijke methode is geweest, wordt nu de vraag gesteld: **hebt U deze uiterlijke tekenen?**

Vragen die als belangrijk genoeg werden gezien om de hoofdkerk te scheuren, zoals ten tijde van de Reformatie, worden nu onder de tafel geveegd. Het resultaat is dat mensen die totaal tegengestelde geloven belijden, elkaar plotseling gaan vinden.

Plotseling doen leerstellige verschillen niet meer ter zake, omdat mensen ontdekken dat ze dezelfde ervaringen kunnen hebben. Is het niet een wonder — liberalen en conservatieven, Methodisten en Baptisten, Presbyterianen en Katholieken staan eensklaps hand in hand en spreken in tongen.

Wat is het fundament van deze eenheid? Geen gezamenlijk geloof, maar gezamenlijke bevinding. Allen zijn in de ban van één en dezelfde emotie. Een van de meest opmerkelijke dingen van de Charismatische beweging is de invloed op Rooms-Katholieken. Er zijn op het ogenblik zeshonderd gebedsgroepen in de Verenigde Staten en Canada met een geschat ledental van om en nabij de 100.000 mensen.

Elk van deze Rooms-Katholieken heeft de „doop met de Heilige Geest” ontvangen of zoekt er naar.

Vaak worden gezamenlijke ontmoetingen geor-

ganiseerd met charismatische protestanten om hun gemeenschappelijke ervaringen te delen. Maar is de Rooms-Katholieke kerk niet bang voor de invloed van de Protestanten? Je zou het verwachten, maar kennelijk is Rome niet bezorgd. Hier volgt wat een Katholieke bisschop onlangs zei:

„De Katholieke Pinksterbeweging heeft de verbondenheid van haar leden met de kerk bijzonder verdiept..... De traditionele godsdienst oefeningen van de kerk hebben meer betekenis gekregen. Sommigen zijn opnieuw gekomen tot een regelmatig gebruik van het sacrament van de biecht door de ervaring met de doop met de Heilige Geest. Anderen hebben in hun leven ruimte tot wijding aan Maria gevonden, terwijl ze vroeger onverschillig waren t.o.v. haar, of zelfs vijandig.

Een van de meest treffende resultaten van de daden van de Heilige Geest is geweest het aanwakken van de devotie t.o.v. de Lichamelijke tegenwoordigheid in de Eucharistieviering”.

Hebt U dit gelezen? De vrucht die de Charismatische beweging heeft voortgebracht in de levens van Rooms-Katholieken is:

1. een sterkere verbondenheid met de kerk,
2. een regelmatig gebruik van de biecht,
3. een grotere wijding aan Maria,
4. een sterker genieten van de Mis.

Aan hun vruchten zult gij ze kennen, zegt Jezus. Als dit het resultaat is van de Charismatische bevinding — het spreken in tongen en dergelijke — kan ik niet accepteren dat het een beweging is die van God komt.

Ik geloof geen moment dat de Heilige Geest zondaars zal aanmoedigen zich tot Maria te wenden, of ze van de Mis laat genieten. De Heilige Schrift leert ons duidelijk dat de Heilige Geest, als de Geest van Christus, de zondaars beweegt tot Christus te vluchten, de enige Middelaar tussen God en mens.

En waar het de Lichamelijke Tegenwoordigheid in de Eucharistieviering betreft, noemden onze vaders de Mis en alles wat ermee te maken had **een vervloekte afgoderij** (H.C. A. 80).

Natuurlijk ontkent ik niet dat Rooms-Katholieken die behoren tot de Charismatische beweging iets ervaren tijdens hun bijeenkomsten. Ik ben er zeker van dat ze heel wat opwinding en emotionele prikkels genieten. Maar van wie komen zulke ervaringen? Dat is de vraag. Uiteindelijk zijn er maar twee mogelijkheden: het is of de Geest van Christus, of de geest van de antichrist.

De apostel Johannes waarschuwt ons in zijn eerste brief, H. 4 : 1 - „**Geliefden, gelooft niet eenen iegelijke geest, maar beproeft de geesten, of zij uit God zijn; want vele valse profeten zijn uitgegaan in de wereld**”. We worden dan allen uitgedaagd om iedere beweging die zich aan ons voordoet, te onderzoeken, met inbegrip van deze: de Charismatische beweging.

En hoe moeten we dat doen? Wat is het criterium dat we moeten toepassen? Welke maatstaf moeten we aanleggen en wat is onze norm? Ervaring? Vellen we een oordeel op basis van een of andere emotionele ervaring?

Ik weet dat velen dat vandaag zo stellen. Zij zullen zeggen; ik weet alleen dat het goed is omdat ik het een of ander voel. Maar lezers, dit is geen betrouwbare manier om wat dan ook te beoordelen. Een wetenschapper zou deze methode zeer zeker niet gebruiken. De gevolgen zouden catastrofaal zijn als hij alleen op zijn gevoel af zou gaan.

Als de apostel Johannes ons zegt **de geesten te beproeven**, suggereert hij niet een subjectieve ervaring als toetssteen te gebruiken. Maar hij stelt deze objectieve test in: „alle geest, die belijdt, dat Jezus Christus in het vlees gekomen is, die is uit God”.

Zoals Walter Chantry (2) het zegt :

„**Alle ervaring moet herleid worden tot de objectieve standaard van het Woord van God om op haar leer getoetst te wor-**

den..... Als we van nabij de leer van de moderne Pinkstergroepen bezien, is er maar zeer weinig dat ons doet geloven dat de Geest der Waarheid erbij betrokken is. Er is veel opwinding en spectaculaire ervaring. Er is een explosie van emotionele kracht. Maar er is bitter weinig geestelijke oefening. Er is praktisch geen bezorgdheid om de leer”.

Het is het geïnspireerde Woord dat d.m.v. Paulus in 2 Tim. 3 : 16 zegt dat „**alle Schrift nuttig is tot lering**, en dat om zalig te worden, je acht moet slaan op de leer (1 Tim. 4 : 16).

Laat niemand uit mijn woorden concluderen dat ik tegen ervaring of bevinding ben. Alsof le leerstukken genoeg zouden zijn! Maar waar ik met nadruk op wil wijzen is dat onze religieuze ervaringen de juiste basis moeten hebben. Ze moeten in overeenstemming zijn met de Schrift en haar waarheden.

Om Walter Chantry nogmaals te citeren :

„Door de Geest gewerkte ervaring komt voort uit een verstandelijk aanvaarden van de waarheid. Het is niet zo dat het Christendom anti-emotioneel is. Het gehele terrein van de menselijke emotie wordt door de Heilige Geest beroerd. Maar de Geest **roert het gevoel door de waarheid**”.

Nee, ik heb niets tegen ervaring of bevinding. In feite is het beslist noodzakelijk om meer te bezitten dan alleen intellectuele kennis. Maar wat voor een ervaring hebben we nodig? Dat is zeer belangrijk. Als ik de Charismatische beweging bezie en ik tracht hun ervaringen te evalueren, bemerk ik dat ze niet zijn zoals de ervaringen heiligen en die van Gods kinderen door de eeuwen heen. Ik bemerk dat de nadruk erg sterk op de blijdschap valt.

(2) Walter Chantry is een Amerikaanse, Calvinistische Baptist in de lijn van Spurgeon.

C. P.

VOOR DE JEUGD

BESTE JONGELUI !

Gideon 62

„**Als de driehonderd met de bazuinen bliezen, zo zette de Heere het zwaard des enen tegen den anderen, en dat in het ganse leger; en het leger vluchtte tot Beth-Sitta toe, naar Zeredath, tot aan de grens van Abel-Mehola boven Tabbath.**”

Richt. 7 : 22

Wij gaan met elkander nog even naar het strijdperk, waar het leger der Midianieten gelegerd is. Het werd in de nacht overvallen door de driehonderd, die Gideon volgden. Eigenlijk is het woord „overvallen” niet juist gekozen. Want dat leger had alleen het vijandelijke leger maar omsingeld, en het mocht om te beginnen toezien, dat het Heil des HEEREN is. Dat komt ook uit in de tekst, die we nu boven dit stukje hebben geschreven.

Als de driehonderd met de bazuinen bliezen, zo zette de HEERE het zwaard van de één tegen de ander, en dat in het ganse leger. Jullie kunnen je dat wel voorstellen. Het was in de nacht stikdonker. Door het kruikengekletter en het krijgsgeroep: Het zwaard des HEEREN en Gideons! waren de Midianieten en hun bondgenoten in een panische schrik terechtgekomen. Dit werk was door Gods alvermogen, door 's Heeren hand alleen geschied. Het is een wonder in ons ogen. Wij zien het, maar doorgronden het niet.

Het machtige vijandelijke leger, 135000 man, was overigens voor geen „geruchtje” vervaard. Doch als de Almachtige opstaat, dan krijgen allen de schrik in de benen. En dat mochten de mannen van Gideon nu zien. Ja, dat mochten zij zien in de nacht. Hoe is het mogelijk; zien in de nacht! Dat is een zaak die men in het vijandelijke leger niet verstond. Ja, dat is een zaak die men in het vijandelijke leger, dat is de wereld, ook vandaag de dag nog niet verstaat. En zij zal het wel nooit verstaan ook. Ik hoop dat jullie het verstaan, n.l. dat er een volk is, dat nog zien kan, als er niemand meer wat ziet.

De Midianieten, door schrik overmand, zagen in het donker al hun bondgenoten voor vijanden aan. En daarom begonnen zij in het wilde weg, maar met hun zwaard te slaan. Ieder sloeg zijn

metgezel neer. En dat gebeurde niet maar in een afdeling van het leger. Want dit grote leger, dat is natuurlijk wel in afdelingen gelegerd geweest. En het zou niet denkbeeldig zijn geweest, als er in een onderdeel verwarring zou zijn ontstaan, terwijl men in andere onderdelen het hoofd koel had gehouden. Doch neen. Het staat er met nadruk bij: „en dat in het ganse leger”. Het was dus overal hetzelfde beeld. En dat was nu niet het werk van Gideon en zijn mannen, maar dit deed de HEERE. Want de HEERE zette het zwaard van de één tegen de ander. Een vreselijk bloedbad also ontstond. Ieder was de vijand van ieder. Degenen die niet gedood werden vluchten, zo snel hun benen hen dragen konden naar Beth-Sitta, naar Zeredath, tot aan de grens van Abel-Mehola boven Tabbath. Dat is in de richting van de Jordaan. Waar deze plaatsen precies gelegen hebben, dat is nu moeilijk meer uit te maken. We zullen daar maar niet naar gaan zoeken ook. Het lijkt mij zonde van de tijd, die we er aan zouden besteden. Wat God ons niet geopenbaard heeft, dat moeten wij maar verborgen laten. Het is niet ter zaligheid dienende.

Wij moeten inmiddels wel goed „zien” wat er gebeurt. Want dat zijn zeer vreselijke dingen. Je kunt er overheen lezen en zeggen: Nu ja, de Midianieten werden verslagen en daarmee punt, uit. Je doet de bijbel dicht en laat de geschiedenis verder voor wat ze is. Je denkt er niet verder over na. Zo gebeurt het menigmaal, helaas! Want dan gaan we aan de „daden” des HEEREN voorbij. Terwijl er toch in de bijbel zo duidelijk staat: Komt, wilt op 's HEEREN daden merken. Aanschouwt des Hoogsten grote werken. Zijn macht, die nooit te stuiten is, maakt d'aarde tot een wildernis. Ps. 46:4. Wij hebben hier met de „daden” des HEEREN te doen. Daar mógen we niet onopmerkzaam aan voorbijgaan. Want dan wordt de HEERE de eer niet gegeven, die Hem toekomt.

Als we dat bloedige slagveld zien, moeten we niet sentimenteel worden. Dat gevaar ligt ook voor de hand. Dan gaan we redeneren en zeggen: Ach, die arme mensen toch! Het waren tenslotte toch ook mensen en moeten die nu allemaal sterven? Kon dat nu niet anders? Doch als ik bezig ben met zo te redeneren, dan ben ik tegelijk bezig met de HEERE te corrigeren. En dat zal toch niemand van ons aan durven, dacht ik. Want de Heere is recht in al Zijn weg en werk. Degenen die stierven, stierven door het zwaard des HEEREN. Het was dus uiteindelijk de HEERE Zelf, Die dit vreselijke bloedbad aanrichtte. De Midianieten kregen nu wat zij hadden verdiend. Want het waren vijanden van God en Zijn volk. Zij dienden de duivel en deden zijn werk. Zij waren grote zondaren. En..... de „bezoldiging” der zonde is de dood! En was het nu niet met de dood maar afgelopen geweest, dan zou het nog zo erg niet geweest zijn. Doch toen begon het pas. Want het is de mens gezet eenmaal te sterven en daarna het oordeel. Zij kwamen na de dood in het eeuwige oordeel terecht, dat is in de buitenste duisternis, dat is in de eeuwige verdoemenis, bij de duivel.

Misschien denkt deze of gene: Dominee, gaat u niet wat te ver? Moet u daar nu over uitweiden. Je kunt toch al die mensen zo maar niet laten verloren gaan? Wees wat menselijker a.u.b. Ik kan deze redenering heel goed begrijpen en hem toch niet goedkeuren. Want dan zou ik God af moeten vallen. En dat heeft tot gevolg dat ik dan God tegen zou krijgen. Wij zingen het zo gemakkelijk, maar het is toch zo diep ernstig wáár: Gij zijt volmaakt, Gij zijt rechtvaardig, Uw oordeel rust op d'allerbeste wetten; Uw loon, Uw straf beantwoordt aan Uw eer. Gij eist van ons, dat w'op Uw waarheid letten; Dat wij altoos op hogen prijs Uw leer, En 't heilig recht van Uw getuigenis zetten. Ps. 119:69.

Als ik aan al deze dingen denk, dan kan ik alleen maar stil worden, stil voor God. Want wie ben ik en wie zijn jullie? Wij zijn stuk voor stuk ook allemaal grote zondaren. Dat is toch ons bestaan? Wij zijn in zonden ontvangen en in ongerechtigheid geboren. Wij doen niet anders dan dagelijks schuld met schuld vermeerderen. Goed onthouden!

Nu ga ik even in de wereld kijken, de wereld waarin wij leven. Daar zien we in beginsel zich hetzelfde voltrekken, wat daar in dat strijdperk gebeurde. Want de gehele wereld is Gode vijandig gezind. Aan God stoort men zich niet. Dat doet men in „het ganse leger” niet, nergens! Uitgezonderd natuurlijk, die van de HEERE een

nieuw leven hebben gekregen. En nu is het zwaard van de één tegen de ander gekeerd. Het is overal in de wereld oorlog, revolutie, moord en doodslag. En als we denken aan de bewapeningswedloop, die er tussen de grote mogendheden is, dan kan men alleen het ergste voor de toekomst maar vrezen. Want dan staat er een massale slachting voor de deur. En dan? Ja, en dan?

Hier doen we liever de ogen dicht en denken niet verder. En toch, niet doen! Echt niet doen. Want het gaat tenslotte om God. Hij regeert en zal Zijn almacht tonen. Hij toont Zijn almacht als er elke dag duizenden sterven, op welke wijze dan ook. Wij zijn er al zo aan gewend geraakt, dat we dit de meest gewone zaken van de wereld vinden.

Doch als je ogen werkelijk open gaan — want hier moeten onze ogen geopend worden — dan word je stil, stil voor God. Dan ga je zeggen: O God, hoe is het mogelijk dat ik nog leef. Wat hebt U er mee voor? Ik toch heb de dood verdiend, honderdduizendmaal verdiend. En nog mag ik er zijn. Ik kan het niet begrijpen. Neen, inderdaad niet. Dan wordt het een groter wonder dat men nog leeft, dan dat men reeds gestorven zou zijn, en voor eeuwig verloren zou zijn gegaan. Als je zo in verwondering voor Gods aangezicht moogt komen, dan geeft de HEERE antwoord op je vragen. Welk antwoord krijg je dan? vraagt misschien iemand. Nu dat kan ik je wel zeggen. De HEERE zegt dan, dat Hij geen lust in „jouw” dood heeft, maar daarin dat je leeft en jezelf zult bekeren tot Hem. Dan kom je in het wonder terecht, hierover, dat God onderscheid maakt, waar het door de zonde niet is. De zodanigen wil de HEERE ook verder leiden. Ik kan dit hier alles niet uitwerken, want dan zou het een aparte verhandeling worden. Doch als men verder geleid mag worden, dan komt men er ook achter, waarom de HEERE nu „jouw”, uitgerokend „jouw” spaart en sparen kan. Namelijk omdat Hij Zijn eigen Zoon niet gespaard heeft. Die heeft de zonden van al Zijn volk voor Zijn rekening genomen. Hij heeft hun schuld met de prijs van Zijn leven betaald. Hij heeft aan het einde van Zijn betaling met „bloed” gezegd: Het is volbracht! En God heeft gezegd: Het is genoeg! En daarom kon die moordenaar, die belijden wilde de eeuwige dood verdiend te hebben, langs de kortste weg naar de hemel. Dat was door hem niet verdiend. Doch dat was uit vrije genade. Dan denk je niet meer hard van God. Dan denk je alleen maar goed van God. Ja, ik moet het weer zeggen: dan wordt beleefd, dat God goed is voor slechte mensen. Die beleving zij jullie allemaal toegebeden. Of weet je er door genade al iets van? Dan zou ik er gaarne iets van vernemen. Het gaat tenslotte toch om de „daden” des HEEREN, ook als „Sion door recht verlost wordt”. Jullie aller vriend,

Ds. H. C. v. d. Ent

HERHAALDE OPROEP

Tijdelijk pleeggezin gevraagd voor een 15-jarig meisje (lief huiselijk karakter) liefst in het centrum van het land. Onze gedachten gaan uit naar een gezin waar het meisje, dat de B.O. school bezoekt, zich zal kunnen thuisvoelen. Zij heeft behalve een goede verzorging en toezicht, veel liefde nodig.

Haar vader, (moeder is overleden) hecht veel waarde aan een tehuis waar de oude gereformeerde beginselen worden gehandhaafd. Inlichtingen kunnen worden ingewonnen bij mejuffrouw B. W. Hulsman, Doude van Troostwijkstraat 32, Nieuwer ter Aa. 2583. Tel. vrijd. 9 - 12 uur: 02943 - 1629.

GUATEMALA

Huilende mensen, zoekend in de puinhopen van Guatemala, naar vermiste dierbaren. Reeds zijn duizenden doden en duizenden gewonden geregistreerd, vooral onder de krottenwijken van de stad Guatemala.

De stichting „Woord en Daad” heeft daarom meteen haar giro (30.20.900 te Velp G.) opengesteld voor de leniging van de grootste nood. De gelden zullen rechtstreeks worden overgemaakt aan een comité van reformatorisch en evangelische christenen in Guatemala, met wie de Stichting „Woord en Daad” in verbinding staat.

BOEKBESPREKINGEN

REFORMATIE STEMMEN, no. 8

Uitgave van de Ver. Gisbertus Voutius
Deze vereniging is bezig met het heruitgeven van geschriften onzer Gereformeerde vaders. In het bijzonder gaat het om de werken van R. en E. Erskine. Hun geschriften zijn onder ons bekend. Door de uitgave in afleveringen kunnen velen op een gemakkelijke wijze in het bezit van deze werken komen. Het duurt wel wat lang voordat een werk compleet is. In deze aflevering vinden we een gedeelte van een werk van Ralph Erskine over Genesis 49:10: Tot Silo. Een aflevering kost 2,—. Het adres van de vereniging is 's-GRAVENHAGE, postbus 11, telefoon 01103-1663, postrekening 32.00.084. B.

STEMMEN UIT GENEVE

De Gereformeerde Bibliotheek te Goudriaan
Regelmatig komt er elk kwartaal een aflevering. In december jl. verscheen de 34e. Daarin zijn preken van Calvijn opgenomen over Job van hoofdstuk 31:26 tot hoofdstuk 33:1-7. We hebben meer dan eens in deze rubriek over de preken van Calvijn over Job gesproken en ook wel eens een gedeelte ervan in ons blad opgenomen. We volstaan nu met deze aankondiging. Een aflevering kost f 4,—. B.

STEMMEN UIT WITTENBERG

De Gereformeerde Bibliotheek te Goudriaan
In deze bundels gaat het om preken enz. van Luther en zijn tijdgenoten. Nu verscheen bundel no. 25. Daarin komen preken voor van Luther als deel van een 40-tal leerredenen, die in 1884 in ons land het licht zagen. De preken gaan over Genezing van de waterzuchtige op de Sabbath (vervolg), Farizeeër en tollenaar, Verblindheid der wereld, Het ambt van de Geest, Het rijk van Christus, Vruchten van het geloof, De hoofdsom van het christelijke leven. Luther preekte levendig en hij neemt geen blad voor de mond. Hij neemt het altijd weer op voor de waarheid van Gods Woord en hij bestrijdt de leugen van de Rooms-Katholieke kerk. Een aflevering kost f 4,—. B.

Voor bijbels, boeken en muziek

Is LINDENBERG uniek!
Grote voorraad
Snelle levering
ook van de allernieuwste uitgaven

LINDENBERG'S BOEKHANDEL

Slaak 4-8 (postbus 4209)
ROTTERDAM 16
Tel. 010 - 11 16 07

Te huur

in Westkapelle en Aagtekerke

ZOMERHUISJES

en APPARTEMENTEN

bij de mooie Walcherense kust

Voor al Uw

- ★ BOEKEN
- ★ BIJBELS en
- ★ PSALMBOEKEN

Beleefd aanbevelend

BOEKHANDEL

VAN LEEUWEN

POSTBUS 39, URK - TELEFOON 05277 - 1783
B.G.G. 05250 - 1531

„Heb er 14 pond af in twee maanden.”

H. H. H. te O.P.

Tegen praktisch iedere kwaal leveren wij

GENEES-KRACHTIGE KRUIDEN

Maandkuur f 9.50
(verzendkosten inbegrepen)

Drogisterij

SIKKING

Barvoetstraat 5
Haarlem
Tel. 023 - 31 28 82
B.g.g. 324606

Het hotel waar mevrouw zich „uit” - en mijnheer

HOTEL

DREYEROORD - OOSTERBEEK
Telefoon 085-333169

Het adres voor al uw

GOEDE BOEKEN

lees- en prentenboeken, bijbels (uitsluitend statenvertaling) en psalm boekjes is

G. KOOL

Stationssingel 50
Veenendaal
Telefoon 08385 13978
Postbus 177

(Uw bestelling ongefrankeerd: antwoordnummer 77).

Voor een SERIEUZE BIJVERDIENSTE contact opnemen met

M. van OOIJEN, telefoon 078 - 21153